

LOPPURAPORTTI

Mennään mettään- hanke

Janne Vimpari
projektivastaava
15.9.2005

<u>1</u>	<u>TIIVISTELMÄ</u>	3
<u>2</u>	<u>HANKEORGANISAATIO</u>	3
<u>3</u>	<u>TAUSTA</u>	4
<u>4</u>	<u>TAVOITTEET</u>	5
<u>5</u>	<u>TOIMINTA JA TULOKSET</u>	6
	<u>5.1 Tilakäynnit</u>	7
	<u>5.2 Koulutus</u>	10
	<u>5.3 Julkinen tiedottaminen</u>	13
	<u>5.3.1 Lehtijutut</u>	13
	<u>5.3.2 Hankkeen esittelyt</u>	14
	<u>5.3.3 Hanketyöntekijän koulutukset</u>	14
	<u>5.3.4 Hankkeessa tuotettu materiaali</u>	15
<u>6</u>	<u>TULOSTEN ARVIOINTIA</u>	15
	<u>6.1 Onnistumiset</u>	15
	<u>6.2 Ongelmat ja kehitettävää</u>	16
<u>7</u>	<u>RAHOITUS VUOSITTAIN</u>	17
	<u>7.1 Kustannukset</u>	17
	<u>7.2 Rahoitukset</u>	18
<u>8</u>	<u>LOPPUPÄÄTELMÄT</u>	19
	<u>8.1 Metsänomistus tarvitsee ratkaisuja</u>	19
	<u>8.2 Metsänomistajan aktivointi on metsänhoidon tarpeen synnyttämistä ja luottamussuhteen luomista</u>	19
	<u>8.3 Moninaisia syitä hoitamattomuuteen</u>	20
	<u>8.4 Kuvien käyttöä testattiin</u>	20
	<u>8.5 Maisemanhoitotöiden edistäminen</u>	21
	<u>8.6 Uusia hanketarpeita</u>	22
	<u>LIITTEET</u>	22

1 TIIVISTELMÄ

Mennään mettään-hanke on toiminut 1.4.2003-30.6.2005 välisenä aikana Metsänhoitoyhdistys Oulun seudun (Oulun kaupunki, Hailuoto), Haukiputaan ja Muhoksen alueilla. Hankkeen hallinnoijana on ollut Metsänhoitoyhdistys Oulun seutu. Rahoittajia ovat olleet TE-keskus, Oulun kaupunki, Haukiputaan kunta, Hailuodon kunta, Tiehallinto ja mukana oleva Metsänhoitoyhdistykset. Muita merkittäviä yhteistyökumppaneita hankkeen toiminnassa ovat olleet Metsäkeskus Pohjois-Pohjanmaa, Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi ja muut maakunnan metsäalan hankkeet. Hankkeessa on aktivoitu metsänomistajia hoitamaan metsiään erityisesti maisema-alueilla henkilökohtaisten tilakäyntien ja erilaisten koulutustapahtumien avulla. Hankkeessa tuotettiin kohderyhmälle Metsänomistajan opas.

2 HANKEORGANISAATIO

Hankkeen hallinnoija:
Metsänhoitoyhdistys Oulun seutu

Hankkeen johtaja:
Toiminnanjohtaja Mikko Harju

Hankkeen rahoittajat:
EU ja valtio (EMOTR, ALMA, TE-keskus)
Oulun kaupunki
Haukiputaan kunta
Hailuodon kunta
Tiehallinto
Metsänhoitoyhdistys Oulun seutu
Metsänhoitoyhdistys Haukipudas
Metsänhoitoyhdistys Muhos

Projektivastaava:
Janne Vimpari
Tehtävät: Projektin käytännön vetäminen, koordinointi, maksatushakemusten valmistelu.

Ohjausryhmän kokoonpano:

Pj. Mikko Harju	Oulun seudun metsänhoitoyhdistys
Siht. Janne Vimpari	Projektivastaava
Juha Sipola	Haukiputaan metsänhoitoyhdistys
Pentti Pohjola	Muhoksen metsänhoitoyhdistys
Veli Puolakka	Oulun kaupunki
Pasi Haapakangas	Haukiputaan kunta
Jussi Vuotikka	Hailuodon kunta
Pertti Tervonen	Pohjois-Pohjanmaan Metsäkeskus, metsäneuvoja
Maria Isolahti	TE-keskus, metsäkoordinaattori
Heikki Holma	Haukiputaan metsänhoitoyhdistyksen hallituksen pj.
Marjo Paavola	Tiehallinto, tieinsinööri

Tehtävät: Projektin toiminnan ohjaaminen tavoitteiden toteutumiseksi. Väkiraporttien ja maksatushakemusten hyväksyminen.

Projektityöryhmän kokoonpano:

Janne Vimpari	Projektivastaava
Mikko Harju	Oulun seudun metsänhoitoyhdistys
Juha Sipola	Haukiputaan metsänhoitoyhdistys
Pentti Pohjola	Muhoksen metsänhoitoyhdistys

Tehtävät: Välitön ohjaaminen projektin tehtävissä, osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, projektivastaavan avustaminen.

3 TAUSTA

Hankkeen toimialue maakunnan mittakaavassa merkittävänä asutuskeskittymänä asettaa metsämaisemanhoidon tilalle merkittäviä odotuksia. Oulunjoen laakso Oulun Turkansaaresta Muhokselle kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin. (Pohjois-Pohjanmaan arvokkaat maisema-alueet. Pohjois-Pohjanmaan liitto. Oulu 1996., Joki elämään yhteisvoimin. Oulunjoen kestävä kehitys-hanke. 13.6.1997), joka myös asettaa kovia paineita metsämaisemanhoidon tilan parantamiseksi Oulun seudulla. Hanke on toteuttanut osaltaan alueen kuntien ja merkittävien toimijoiden kehittämää Oulujoki-strategiaa (2000-2006), jonka keskeisenä tavoitteena on Oulujokivarren yritystoiminnan kehittäminen ja alueen houkuttavuuden lisääminen hankekokonaisuuksiensa kautta. Jo päätynyt Pohjois-Pohjanmaan Metsäkeskuksen vetämä Huomisen metsät –hanke syntyi Oulujokivarteen soveltuvien metsänhoitosuosituksen antamista varten ja paikallisten asukkaiden toivomuksesta. Hankkeessa toteutetut esimerkkikohteiden maisemanhoidolliset toimenpiteet ja metsänhoitosuosituksen tekeminen antavat pohjaa hankkeessa toteutettaville toimenpiteille. Myös Oulun kaupungin ja Muhoksen kunnan tekemä Oulujokivarren maisemaselvitys ja maisemanhoitosuunnitelma osoitti kuntien kiinnostusta maisemanhoidon tilanteen parantamiseksi alueella ja näin on toiminut runkona Oulujokivarren metsän- ja maisemanhoidon toteutusten suuntaamisessa.

Kiiminkijoki on matkailullisesti arvokas kokonaisuus, joka tarjoaa monenlaisia virkistykseen ja matkailuun liittyviä palveluita. Monin paikoin Kiiminkijoen rantoja reunustavat mökkiasumukset, jotka asettavat omat haasteensa metsien hoidolle. Kiiminkijoen vesiensuojelusuunnitelmassa on esitetty vesistön käytön yleistavoitteiksi, että Kiiminkijokea kehitetään mm. virkistys- ja matkailutoimintaa varten. (Pohjois-Pohjanmaan ympäristöohjelma. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 48.1997.) Kiiminkijoen ympäristönhoidollisen tilan parantaminen onkin asetettu Haukiputaan kunnanhallituksen esittelemissä visioissa yhdeksi tavoitteeksi.

Hailuoto on kokonaisuudessaan luokiteltu valtakunnalliseksi arvokkaaksi maisema-alueeksi. (Pohjois-Pohjanmaan arvokkaat maisema-alueet. Pohjois-Pohjanmaan liitto. Oulu 1996). Hailuodon saari luokiteltiin vuonna 1994 Suomen kansallismaisemien luetteloon. (www.hailuoto.fi). Saaren luontoarvot on myös noteerattu useimpiin valtakunnan suojeluohjelmiin. Perinteinen kulttuurimaisema on Hailuodossa parhaimmillaan Oja- ja Kirkonkylän viljelyaukeilla, vanhan pirstaleisen maanjaon takia tehoviljelyn ulkopuolelle jää runsaasti kenttiä, ketoja, kujanteita, puuryhmiä ja pieniä metsiköitä, jotka elävöittävät maisemaa. Hailuodon kansallismaiseman piirteitä korostavalla metsien hoidolla pidetään yllä tätä kulttuurimaisemallisesti arvokasta aluetta.

Asukkaiden asumisviihtyvyyteen ja ympäristön tilaan on kiinnitetty enenevässä määrin huomiota. Samoin matkailun kehittämiseen liittyvät lisääntyvät tarpeet edellyttävät taajamametsien ja asutusten läheisten metsien hoidon lisäämistä. Myös tienvarsimetsien hoidon lisääminen on koettu tärkeäksi. Tiehallinnon ympäristöpolitiikka ja -ohjelmaan (2001-2005) onkin esitetty Tiehallinnon toimeenpanevan ympäristön laatua, liikenneturvallisuutta ja viihtyisyyttä parantavia hankkeita taajamissa sekä tieympäristön parantamishankkeita luonto-, kulttuuri- ja maisema-alueilla. (http://www.tieh.fi/ymparisto/y_polit.htm). Hanke tukisi näin osaltaan Tiehallinnon ympäristöohjelmaa. Kuntalaisten viihtyvyyden kannalta tärkeiden metsäalueiden hoidolla saavutetaan kokonaisvaltaisesti ajateltuna suurempi hyöty kuin pelkässä talouskäytössä olevien metsien hoidolla.

Metsänomistajien passiivisuus on yleisesti tunnettua myös tällä alueella. Erityisesti perikuntien lisääntyminen ja metsänomistajien ikääntyminen ja kaupunkilaistuminen ovat merkittäväällä tavalla heikentäneet metsiemme metsänhoidollista tilaa ja metsätaloudesta saatavia tuloja. Kohderyhmän aktivoimisella vaikutetaan paitsi maisematekijöiden parantumiseen myös metsien hoitoasteen nostoon etenkin taimikoissa ja nuorissa kasvatusmetsissä.

Pohjois-Pohjanmaan metsäohjelma (2001-2005) sisältää erityisesti ensiharvennusten lisäämiseen ja taimikoiden hoitoon liittyviä tavoitteita. (<http://www.metsavastaa.net/index.cfm?docID=3864>.) Ohjelman mukaan Pohjois-Pohjanmaan etelä- ja keskiosassa on hoitamatta jääneitä taimikoita suhteellisesti enemmän kuin missään muualla maassamme. Jotta tavoitteisiin päästään, pitää ohjelman mukaan parantaa mm. metsänomistajien valmiuksia tehostamalla metsäsuunnittelua, metsätaloudellista neuvontaa ja aikuiskoulutusta sekä varmistaa uusien kaupungistuneiden metsänomistajien aikuiskoulutuksen ja neuvonnan riittävyys. Toimenpiteisiin on kirjattu henkilöresurssien lisäys metsänomistajien koulutukseen ja henkilökohtaiseen neuvontaan ja valtion myöntämien kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisten varojen täysimääräinen käyttö puuntuotannon tehostamiseen.

Hankkeen toiminta-alueeseen kuuluvan Alueellisen maaseudun kehittämisohjelman (2000-2006) yhtenä tavoitteena on ympäristöstä huolehtiminen, joita ovat esimerkiksi maisemanhoitohankkeet. Ne vaikuttavat paitsi asumisviihtyvyyteen myös ympäristöarvoihin sinänsä. Kehittämisohjelman mukaan metsien hoitoon tähtäävällä hankkeella vaikutetaan metsän taloudellisen, ekologisen ja yhteiskunnallisen arvon kohottamiseen. Hanke on tukenut ALMA-ohjelman tavoitteita.

4 TAVOITTEET

Hankkeen tavoitteena on ollut aktivoida pienimuotoisten koulutustilaisuuksien ja tilakohtaisen neuvonnan avulla Oulujokivarren, Kiiminkijokivarren, taajamametsien, merenrantametsien ja tienvarsimetsien passiivisia yksityisiä metsänomistajia metsiensä hoitoon. Hankkeen tavoitteena on ollut tavoittaa juuri ne metsänomistajat, jotka eivät oman metsänsä hoitoon osallistu. Hankkeen tavoitteena on ollut lisätä kohderyhmän tietoisuutta ja kiinnostusta omistamiensa metsien hoidosta ja niistä saatavista rahoitustuista. Hankkeen avulla on pyritty vastaamaan metsänomistajarakenteessa tapahtuvien muutosten vaikutuksiin Oulun seudulla. Alueiden kohdentamisella maisemallisesti tärkeiden metsien hoitoon ja kohderyhmän valinnalla, hankkeen kokonaisvaltaiset hyödyt on pyritty maksimoimaan niin maiseman- kuin metsänhoidollisestikin.

Kehittämishankkeen tavoitteena on ollut parantaa kohdealueiden metsän ja -maisemanhoidollista tilaa sekä hankkeen aikana että sen jälkeen etenkin nuoren metsän hoidon osalta. Tavoitteena on

ollut tehostaa kestävänsä metsätalouden rahoituslain mukaisten rahojen käyttöä. Hankkeen erityisenä vaikutuksena on tavoiteltu energiapuun korjuun lisääntymistä ja yleensäkin koko metsätalouteen liittyvien toimien tehostumista.

Kehittämishankkeen tavoitteena on ollut antaa alan organisaatioille työllistymismahdollisuuksia sekä hankkeen aikana että sen jälkeen, joka on nähty taloudellisena hyötynä kunnille uuden paikallisen yritystoiminnan kehittymisen myötä. Hankkeella on pyritty edelleen vaikuttamaan näin välillisesti myös metsäopetuksen kehittymiseen alueen nuorten kiinnostuessa alasta, hankkeen tuoman julkisuuden ja parempien työnäkymien vuoksi. Metsien hoitoasteen tavoitellulla nostolla on pyritty näin varmistamaan uuden metsäalan yritystoiminnan kehittyminen ja näin alan työllisyysasteen parannus.

Tavoitteena on ollut, että kohdealueen passiiviset metsänomistajat hankkeen jälkeenkin hoitavat säännöllisesti metsäänsä. Koulutustilaisuuksien tavoitteena on ollut saada tilakäynneillä käyneet metsänomistajat myös koulutustilaisuuksiin mukaan ja näin tarjota kokonaispaketti heidän omistamiensa metsien tehokkaaseen hoitoon.

Tavoitteet:

1. Passiivisten metsänomistajien aktivointi varsinkin maisema-alueilla.
2. Maiseman- ja metsänhoidollisen tilan paraneminen hankealueella.
3. Metsätalouden ja maisemanhoidon tietämyksen lisääminen etenkin passiivisilla metsänomistajilla.
4. Metsäalan työllisyyden parantuminen töiden lisääntyessä
5. Maiseman- ja metsänhoidon tärkeyden julkinen esilletuominen

Tavoitteet numeroina:

	tavoite	toteutunut
Syntyy uusia työpaikkoja:	3 kpl	0, vaikuttanut osaltaan uusien henkilöiden palkkaamiseen
Säilyy olemassa olevia työpaikkoja:	3 kpl	2
Syntyy uusia yrityksiä:	1 kpl	0, varmistanut osaltaan monen nykyisen yritystoiminnan jatkumisen ja kehittymisen
Tilakäyntejä:	200 kpl	385 kpl
Tehdään hoitosopimuksia:	150 kpl	146 Mo:lle toteutuksia
Nuoren metsän hoitoa lisätään:	800 ha	517 ha
Osallistuu koulutuksiin:	200 henk.	Mo:lle 711 henk.+ nuoret

5 TOIMINTA JA TULOKSET

Hankkeen varsinainen toiminta sisälsi yksityismetsänomistajille suunnattua tilakäyntipalvelua, koulutustapahtumia ja yhteydenottoja sekä yleistä metsäneuvontaa niin puhelimitse kuin kirjallisestikin. Myös julkinen tiedottaminen oli tärkeässä roolissa. Hankkeessa tuotettiin opinnäytetyönä tehtynä Metsänomistajan opas, joka jaettiin suunnatusti metsänomistajille

hankealueella ja Pohjois-Suomessa yhteensä 600 kpl. Hankkeen varsinainen toiminta painottui alkuosalla 1. julkiseen tiedottamiseen 2. kartoitustyöhön ja 3. tilakäynteihin. Loppuosa painottui 1. tilakäynteihin ja 2. koulutuksiin. Alkukesästä 2005 on suunnitteilla pitää kyläyhdistyksien kanssa maisemanhoidollisia talkoopäiviä Haukiputaalla, Oulussa ja Hailuodossa yhteensä kolme päivää.

5.1 Tilakäynnit

5.1.1 Yhteydenotot

Hankkeen toiminnan pääpaino oli metsänomistajille suunnatuissa maastokohtaisissa tilakäynneissä. Projektivastaavan tilakäyntien suorittaminen perustui lähes yksinomaan maisema-alueille suunnatun kartoitustyön perusteella tehtyihin yhteydenottoihin ja niissä sovittuihin tilakäyntien suorittamisiin. Oulun kaupungin ja Muhoksen kunnan tekemä Oulujokivarren maisemaselvitys ja maisemanhoitosuunnitelma toimi runkona kohteiden selvittämisessä Oulujokivarressa. Kartoitustyössä maisema-alueilta kartoitettiin maiseman- ja metsänhoidollisesti tarpeellisia kohteita. Kohteiden omistajuussuhde ja tausta selvitettiin. Joskus metsänomistajaa ei kovallakaan työllä löytynyt tai käytössä oli epäselvä osoite. Tällöin kohde unohdettiin tai metsänomistajalle lähetettiin kirje. Usein metsänomistajan metsänhoidon aktiivisuus ja mahdolliset hakkuusuunnitelmat selvitettiin metsänhoitoyhdistyksen metsätoimihenkilön avustuksella. Mikäli nähtiin tarpeelliseksi ottaa yhteyttä, metsänomistajaan otettiin yhteyttä.

Metsänomistajiin yhteydenotot ja tilakäynnit kohdennettiin tietyille alueille riippuen kohteen maisemallisesta tärkeydestä ja hoitotarpeiden määrästä. Usein tilakäyntien yhteydessä huomattiin hoitotarpeita myös muiden metsänomistajien alueilla. Metsänomistajat tilasivat tilakäyntejä myös itse. Hankkeelle tilakäyntejä suorittaneiden metsänhoitoyhdistysten metsätoimihenkilöitten tilakäynnit perustuivat pääsääntöisesti metsänomistajien yhteydenottoihin tilakäyntien suorittamiseksi.

Hankkeen alussa lähetettiin kirjeitä metsänomistajille, jotka tulivat esille kartoitustyön tuloksena. Näissä kirjeissä esiteltiin hanke ja tarjottiin mahdollisuutta suorittaa tilakäynti. Samalla kysyttiin kiinnostusta erilaisiin koulutustilaisuuksiin ja tiedotettiin hankkeen tilaisuuksista. Kirjeiden vastausmäärät olivat alhaiset, vaikkakin ne antoivat pohjaa puhelimitse tapahtuville yhteydenotoille ja varmaan jossakin määrin ”herättelivät” metsänomistajia metsäasioissaan. Jatkossa keskityttiinkin puhelimitse tapahtuvaan yhteydenottoon.

Puhelimitse tapahtuvassa yhteydenotossa tuotiin esille kohteen hoitotarpeellisuus ja esitettiin mahdollisen tilakäynnin suorittamista alueella, mikäli katsottiin metsänomistajan tarvitsevan metsäneuvontaa. Mikäli metsänomistaja oli jo miettinyt asiaa, yhteydenotossa tuotiin esille vaihtoehtoja tilanteen hoitamiseksi ja kannustettiin käytännön töihin. Sovittujen tilakäyntien lisäksi soitettuja puheluja kertyi noin 100 kpl. Puhelutasolle jäänyt keskustelu koski useimmiten pienialaista maisemanhoitokohdetta. Monessa tapauksessa metsänomistaja oli jo harkinnut hakkuiden toteutusta. Osa aikoi toteuttaa työn itse, osa taas jäi miettimään asiaa ja aikoi ottaa mahdollisesti yhteyttä myöhemmin. Joukkoon mahtui myös maiseman- ja metsähoitamislle kielteisiä metsänomistajia. Puhelinkeskustelussa jo alustavasti neuvottiin metsänomistajaa puheeksi tulleissa metsäasioissa. Hankkeesta tiedottavia ja metsänhoitoon innostavia kirjeitä lähetettiin yhteensä noin 300 kpl. Kuvallisia kirjeitä hakkuuehdotuksineen lähetettiin noin 40 kpl.

Yhteydenottojen ja tilakäyntien painopistealueet koko hankkeen alueella.

Tienvarret:

- Oulujen pohjoispuolen tie Sangisuu (Oulu)-Montta (Muhos)
Käyty läpi Oulun puolelta kiireellisiä kohteita tila tilalta ja Muhokselta sieltä täältä.
- Oulujoen eteläpuolinen tie Madekoski (Oulu)-Rova (Muhos)
Metsät aika hyvin hoidossa. Käyty läpi sieltä täältä.
- 4-tie Pateniemi (Oulu)-Haukiväylän ramppi (Haukipudas)
Käyty läpi kiireellisimpiä kohteita. Puhelinsoittojen osalta jäi hieman kesken. Metsät kohtalaisessa kunnossa.
- Kempeleen tie Perävainion alueella (Oulu)
Käyty läpi hoidollisesti tarpeellisia kohteita kattavasti.
- Korvenkylä-kaupungin raja (Oulu)
Käyty erittäin kattavasti. Vaikeita metsänomistajia.
- Luovontie (Hailuoto)
Käyty läpi kattavasti.
- Pölläntie (Hailuoto)
Käyty läpi kattavasti. Tilakäyntejä paljon.
- Alakyläntie (Haukipudas)
Käyty läpi melko kattavasti.
- Haukiputaantie Kello-Haukipudas (Haukipudas)
Käyty läpi tila tilalta.
- Ylikiimingitie Laukan silta-Tervajärvi (Muhos)
Käyty läpi melko kattavasti.
- Muhos-Utajärvi tie Suokylä-kunnan raja (Muhos)
Käyty läpi lähes tila tilalta.

Muut maisemakohteet:

- Madekosken ja Pikkaralan alueet Oulujoen läheisyydessä (Oulu)
Käyty läpi hoitotarpeellisia kohteita. Monet kohteet jo Mhy:n hallinnassa.
- Kalimeenkylä (Haukipudas)
Käyty läpi tila tilalta. Paljon hoitotarpeita. Tilakäyntejä paljon.
- Käpylänperä (Haukipudas)
Käyty läpi kattavasti. Paljon hoitotarpeita.
- Viskaalinmäki (Oulu)
Käyty läpi melko kattavasti.
- Vasken alue (Hailuoto)
Käyty läpi melko kattavasti. Paljon hoitotarpeita.

- Vitsakangas (Haukipudas)
Käyty läpi melko kattavasti. Paljon hoitotarpeita.
- Potinlahti (Hailuoto)
Käyty läpi tila tilalta. Paljon hoitotarpeita.

5.1.2 Tilakäynnit

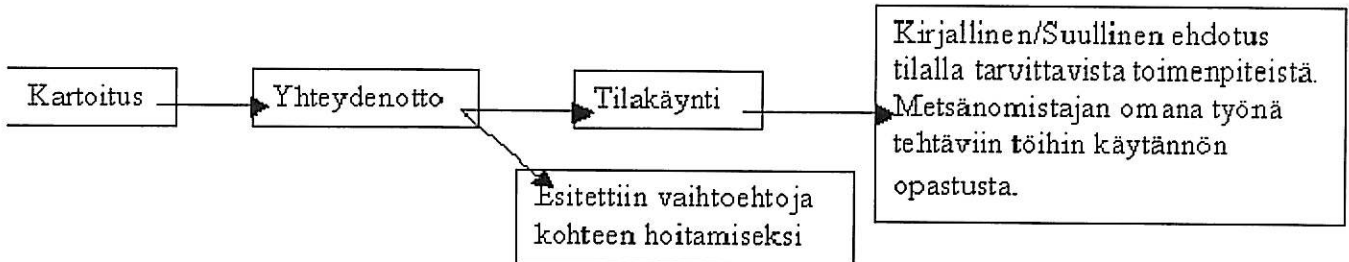
Tilakäynnit olivat muodoltaan kokonaisvaltaisia tapahtumia, joissa käytiin läpi kaikkea metsänomistamiseen tarvittavaa tietoa. Vaikka tilakäynnin ensisijaisena tarkoituksena oli käydä läpi maisemakohteet, mikäli tarpeelliseksi nähtiin, käytiin läpi myös muita kohteita. Tilakäynneillä selvitettiin metsänomistajan omistamat alueet, käytiin läpi hoitotarpeita, selvitettiin mahdolliset valtion tuet ja jopa arvioitiin hoitotöiden kustannuksia, annettiin käytännön opastusta hoitotöihin, käytiin läpi verotusasioita ja puumarkkinatilannetta, selvitettiin eri metsäalan organisaatioiden toimenkuvia ja yleisestikin innostettiin hoitamaan metsiään myös tulevaisuudessa. Mikäli metsänomistaja aikoi tehdä nuoren metsänhoitotyön itsenäisesti, projektivastaava usein merkkasi hänen alueelleen ”malliharvennuksen”. Tilakäynnin yhteydessä projektivastaava toimitti metsänomistajalle kirjallisen toimenpide-ehdotuksen kuvioineen, mikäli metsänomistaja halusi sen päätöksenteon tueksi myös myöhempien hakkuiden osalta. Mikäli metsänomistajalla oli jo metsätietämystä, tilakäynnillä yleisesti käytiin läpi alueita, jotka olivat epäselviä ja hoitotarpeet esitettiin suullisesti.

Tilakäynnin yhteydessä moni metsänomistaja halusi suoraan kohteita teetettävän metsänhoitoyhdistyksen kautta. Tällöin projektivastaava vei työn metsänhoitoyhdistyksen aluevastaavalle, joka lähti ja lähtee toteuttamaan käytännön työtä alkaen suunnitelman teosta.

Kuva 1. Perikuntien yhteisymmärryksen löytymistä edesauttaa se, että mahdollisimman moni perikunnan osakas lähtee oppimaan metsäasioita. Kuva Oulusta. Kuva Janne Vimpari.

Hankkeen neuvonnan kulku:

Alla olevasta taulukosta selviää hankkeen tilakäynneillä metsänomistajalle esitetyt toimenpiteet, niistä syntyneet suunnitelmat ja jo toteutetut hakkuut. Jokainen tilakäynti selvitettiin tilakäynnin tekijän taholta. Taulukko kattaa kaikkien mukana olevien metsänhoitoyhdistysten suunnitelmat ja toteutukset, tietoon tulleet muiden metsäorganisaatioiden toteutukset ja suunnitelmat ja metsänomistajien itse tehdyt työt, jotka ovat tulleet esille. Maisemanhoitoon liittyvät työt on sisällytetty taulukkoon riippuen työn luonteesta.

Tilakäynntejä (458 kpl)	Taimikonhoito	NMK/Ensiharv.	Harv.	Uudistus.
Toimenpide-esitykset	777,9	1099,3	948,2	612,7
Suunnitelmat	608	756,6	708,4	407,3
Toteutukset	170,1	347,7	187,4	218,9

Taulukko 1. Hankkeen tuloksena toteutuneet, suunnitellut ja esitetyt toimenpiteet hehtaareina ajanjaksolta 1.4.2003-30.6.2005 koko hankkeen alueelta. Kaikkia alkuvuoden 2005 tilakäynneistä syntyneitä toimenpide-esityksiä, suunnitelmia ja toteutuksia ei ole rekisteröity. Hailuodon osalta puuttuvat toteutustiedot kokonaan.

5.2 Koulutus

Muita toimintamuotoja olivat erilaiset koulutustapahtumat, joita suoritettiin ajankohtaisista aiheista. Hankkeessa järjestettiin kokeilumielessä erilaisia koulutustilaisuuksia ja moniin tilaisuuksiin kutsuttiin kirjeillä hankkeen tilakäynneillä esille tulleita metsäneuvonnan tarpeessa olevia metsänomistajia. Koulutustapahtumista pyrittiin järjestämään sopivia metsäasioista vähemmän perillä oleville metsänomistajille, joten perinteinen metsätaitokilpailu ajanottoineen unohdettiin yhtä tapahtumaa lukuunottamatta. Koulutustapahtumissa tuotiin esille metsänhoidon tarpeellisuutta, jolloin tuotiin esille muitakin näkökohtia kuin taloudelliset hyödyt. Samalla esiteltiin alan organisaatioita. Luento-opetuksessa keskityttiin ajankohtaisiin ja metsänomistajia eniten askarruttaviin aiheisiin, jotka nähtiin tärkeimmiksi tuoda esille.

Kuva 2. Pohjois-Suomen metsänomistajaliiton toiminnanjohtaja Jukka Aulan pitämä veroilta keräsi salin täyteen metsänomistajia oppimaan myyntiverotusta. Kuva Janne Vimpari.

Hanke osallistui myös jossain määrin lapsille ja nuorille suunnattuun metsäkoulutukseen, pääasiassa koulutuspyyntöjen seurauksena. Hankkeen aikana nähtiin tarpeelliseksi kehittää ”nukkuville” metsänomistajille suunnattu metsäasioihin eräänlaisena johdanto teoksena -toteutettu Metsänomistajan opas, joka toteutettiin opinnäytetyönä. Tilakäyntien yhteydessä monet metsänomistajat toivoivat kirjallista tuotosta, joissa lyhyesti ja selkeästi selviää metsänomistamiseen liittyviä asioita. Hanke koordinoi oppaan teon ja osallistui sen suunnitteluun. Opas jaettiin kaikille projektivastaavan tarpeelliseksi näkemille henkilöille, jolloin opas meni oikeaan osoitteeseen. Metsänomistajan opasta jaettiin myös hankkeen talvella 2005 järjestetyssä koulutusilloissa. Opasta jaettiin Pohjois-Suomen metsänomistajaliiton koordinoimana uusille metsänomistajille koko Pohjois-Suomen alueella sekä jonkin verran metsänhoitoyhdistysten kautta

suoraan metsänomistajille. Opas sai kentältä positiivisen kannanoton ja voi olla että sitä kehitetään edelleen ja painetaan lisäpainoksia.

5.2.1 Koulutukset, joihin hanke osallistui joko yhteistyönä tai yksin järjestäjänä

- Perhemetsäpäivä 16.8.2003, Haukiputaan Isoniemi. Kävijämäärä 33 henkilöä. Mukana Mhy Haukipudas ja Mennään mettään-hanke, Metsäurakoitsija M.Juntunen, Vapo Oy.
- Naisten metsäpäivä 30.8.2003, Ylikiiminki. 46 henkilöä. Mukana Mhy Oulun seutu, Metsäkeskus, Oulun Osuuspankki, Stora Enso, Mennään mettään hanke.
- Metsän oppimispolku-tapahtuma 1.9-5.9.2003, 700 koululaista.
- Metsänomistajien koulutuspäivä, Muhoksen metsäntutkimusasema. 35 henkilöä. Mukana Mennään mettään-hanke, METLA, Mhy Muhos.
- Oulun seudun, Haukiputaan, Muhoksen, Kiimingin, Ylikiimingin ja Utajärven metsänhoitoyhdistyksien välinen metsätaitokilpailu, Kiimingin VEPO-talo. 26.9.2003. 29 henkilöä.
- Avoimien ovien-päivät:
Muhoksen metsänhoitoyhdistys: 21.11.2003 klo 10.00-16.00. Kävijämäärä 20 henkilöä.
Oulun seudun metsänhoitoyhdistys: 28.11.2003 klo 10.00-16.00. Kävijämäärä 11 henkilöä.
Haukiputaan metsänhoitoyhdistys: 28.11.2003 klo 10.00-16.00. Kävijämäärä 30 henkilöä.
- Koulutusillat 2004:
Metsäverotus-koulutus 26.1.2004, Oulu. Osallistujia 60 henkilöä. Luennoitsija: tj. Jukka Aula, Pohjois-Suomen Metsänomistajienliitto ry.
Metsäveroilmoituksen täyttäminen ja metsäsijoittaminen 2.2.2004, Oulu. Osallistujia 34 henkilöä. Luennoitsijat: Pentti Pohjola, Muhos MHY, sijoitusjohtaja Helinä Saarela, Oulun Osuuspankki.
Maatalouden ympäristötuen erityistuet ja nuoren metsän hoito 9.2.2004, Oulu. Osallistujia 38 henkilöä. Luennoitsijat: ylitarkastaja Johanna Helkimo, Te-keskus, tj. Juha Sipola, Haukipudas mhy.
Puukauppa 16.2.2004, Oulu. Osallistujia 24 henkilöä. Luennoitsija: tj. Mikko Harju, Oulun seutu mhy.
- Konenäytös 28.8.2004 Oulussa Heikkilänkankaalla. Osallistujia 83 henkilöä. Mukana Mennään mettään-hanke, Metsänhoitoyhdistykset Oulun seutu ja Muhos, Puuenergia nousuun- hanke ja Metsäkeskus PP, Metsäkoneurakointi Perttunen, Metsuriyrittäjä Nikula Risto, Luonnonvara-alan oppilaitos Muhos, Logman.
- Perhemetsäpäivä 25.9.2004 Haukiputaalla. Tapahtumassa järjestettiin metsätaitorata, konenäytös, jossa moto, risuharvesteri ja metsuri. Kirjattuja osallistujia 48 henkilöä. Mukana Mennään mettään-hanke, Metsänhoitoyhdistys Haukipudas, Metsäkonepalvelu Juntunen, Vapo Oy, Metsätalousyrittäjä Erkki Torvela.
- Metsän oppimispolku-tapahtuma 6.9.2004, noin 80 koululaista.

- Muhoksen ylä-asteen 8.luokkalaisten metsäpäivä 19.10.2004, noin 60 koululaista.

- Haukiputaan yläasteen maa- ja metsätalouden valinnaisryhmän koulutusiltapäivä koneellisesta korjuusta ja metsän mittauksesta 8.11.2004, 14 oppilasta.

- Energiapuun koneellisen korjuun konenäytös 13.12.2004 Muhoksella. Osallistujia 64 henkilöä. Mukana Mennään mettään-hanke, Metsänhoitoyhdistys Muhos, Vapo Oy.

-Koulutusillat 2005

Metsäverotus-koulutus 3.2.2005, Oulu. Osallistujia 93 henkilöä. Luennoitsija: tj. Jukka Aula, Pohjois-Suomen Metsänomistajienliitto ry.

Metsätalouden kannattavuus Pohjois-Pohjanmaalla 10.2.2005, Oulu. Osallistujia 63 henkilöä. Luennoitsija: tutkija Anssi Ahtikoski, METLA, hankeinfot Mennään mettään ja Naisten metsähankkeet, Nuoren metsän hoidon kilpailujen palkintojen jaot.

- Taimikonhoitokurssi Hailuodossa 4.5.2005. Paikalla Mennään mettään- hankkeesta Juho Kuukasjärvi. Aiheina raivaussahan huolto ja sahaustekniikka.

-Haukiputaan Jokikylän kylätoimikunnan maisemanhoitotalkoot Mursun rannassa 14.5.2005. Osallistujia 21 henkilöä. Mukana järjestelyissä myös Haukiputaan kunta ja Haukipudas mhy.

-Metsäpäivä Auran majalla Haukiputaalla 10.6.2005. Järjestäjinä Metsänhoitoyhdistys Oulun seutu, Haukipudas ja Muhos. Osallistujia 42 henkilöä. Tapahtumassa konenäytös ja metsäasiaa.

Kuva 3. Monet metsänomistajat ottivat Oulun konenäytökseen lapsensakin mukaan tutustumaan hakkuukoneisiin ja metsätyöhön. Metsuri opetti ja näytti tapahtumassa ensiharvennuksen tekoa. Kuva Janne Vimpari.

5.3 Julkinen tiedottaminen

Hanke tiedotti toiminnastaan erilaisissa tilaisuuksissa, jossa tuotiin hanke-esittelyn ohella myös esille metsän- ja maisemanhoidon tarpeellisuutta ja hyötyjä. Hanke oli esillä myös erilaisissa metsätapahtumissa. Hanke tiedotti ja markkinoi metsänhoitoyhdistysten järjestämää Nuoren metsänhoidon- kilpailua. Kilpailulla pyritään saamaan metsänomistajille ”porkkanoita” nuoren metsän hoitoon.

Julkinen tiedottaminen tavoitteena oli tuoda esille maiseman –ja metsänhoidon tarpeellisuus ja hyötynäkökohdat. Jutuissa tuotiin myös esille toimenpiteiden toteuttajaorganisaatioita ja näin pyrittiin linkittämään metsän- ja maisemanhoidon tarve toteutukseen. Lehtijutuissa pyrittiin synnyttämään pientä ”naapurikateutta” ottamalla juttuihin mukaan metsänomistajia ja heidän meneillään olevia hakkuita. Hanke myös tiedotti jo järjestetyistä metsätapahtumista ja näin pyrittiin innostamaan mukaan seuraaviin tilaisuuksiin ”uusia” metsänomistajia.

5.3.1 Lehtijutut

- Rantapohja 29.4.2003
- Tervareitti 13.5.2003
- Forum 24 30.5.2003
- Metsäviesti 1/2003 5.5.2003
- Metsäkeskuksen Metsäsanomat 2003
- Kaleva 10.6.2003
- Suomenmaa 26.6.2003
- Rantapohja 26.8.2003
- Tervareitti 3.10.2003
- Oululehti 16.10.2003
- Tilitori, Haukipudas 1.11.2003
- Rantalakeus 19.11.2003
- Metsäviesti 2/2003 1.11.2003
- Metsäviesti 1/2004 1.4.2004
- Rantapohja 30.9.2004
- Suomenmaa 25.11.2004
- Rantapohja 19.5.2005

Lisäksi juttu Yleisradion Oulu-radiossa 14.2.2004

5.3.2 Hankkeen esittelyt

- Hanke-esittelypäivä, Limingan Taidekoulu 26.3.2003. Arvioitu kävijämäärä 30 henkilöä.
- Haukiputaan metsänhoitoyhdistyksen valtuuston kevätkokous, Haukiputaan urheiluhalli 1.4.2003. Kokouksen osanottajamäärä 15 henkilöä.
- Hailuotolaisten ja mökkiläisten info ja -keskusteluilta, Hailuodon NS-talo 6.6.2003. Arvioitu osanottajamäärä 100 henkilöä.
- Oulun seudun metsätilanomistajien hallituksen kokous, Metsäkeskus Pohjois-Pohjanmaa 5.8.2003. Kokouksessa osanottajia 8 henkilöä.

- Suomen maatalousnäyttely Farmari 2003, Oulu 31.7-3.8.2003. Kävijämäärä 3881 henkilöä.
- Hailuodon siikamarkkinat, Hailuoto 11.-12.2003. Kävijämäärä 359 henkilöä.
- Hailuotolaisten asukkaiden info ja –keskusteluilta, Hailuodon peruskoulu 25.11.2003. Arvioitu kävijämäärä 30 henkilöä
- Metsänomistajien koulutusilta 16.2.2004, Valion koulutustilat, Maikkula. Kävijämäärä 24 henk.
- Metsäiltamat 15.8.2004, Ylikiiminki. Kävijämäärä hankkeen osastolla 228 henkilöä.
- Metsänomistajien koulutusilta 10.2.2005, Valion koulutustilat, Maikkula. Hankeinfo. Kävijämäärä 63 henk.

5.3.3 Hanketyöntekijän koulutukset

- Metsätalouden työohjelman hankkeiden talvipäivät, Kuusamo 10.-11.4.2003
- Laidunkauden avajaiset Oulunsalossa ja Hailuodossa, metsäretkeily 12.-13.6.2003
- Metsänhoitoyhdistysten ketjukoulutuspäivä, Oulu 3.12.2003
- EU-hankepäivät 22.1-23.1.2004, Oulu
- Metsäverokoulutus 26.1.2004, Muhos
- Lapin metsätalouspäivät 5.-6.2.2004, Rovaniemi
- Metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöpäivät 26.2-27.2.2004, Kemi
- Metsäammattilaisen luonnonhoitotutkinto kevät-syky 2004
- Metsäntutkimuspäivät 23.11.2004, Muhos
- Metsänhoitoyhdistysten toimihenkilöpäivät 22.2-23.2.2005, Oulu

5.3.4 Hankkeessa tuotettu materiaali

Käyntikortit.

Hanke-esite.

Metsänomistajan opas. 2005. Multiprint Oy. 600 kpl. Tilaajina Pohjois-Suomen metsänomistajien liitto ja Mennään mettään-hanke.

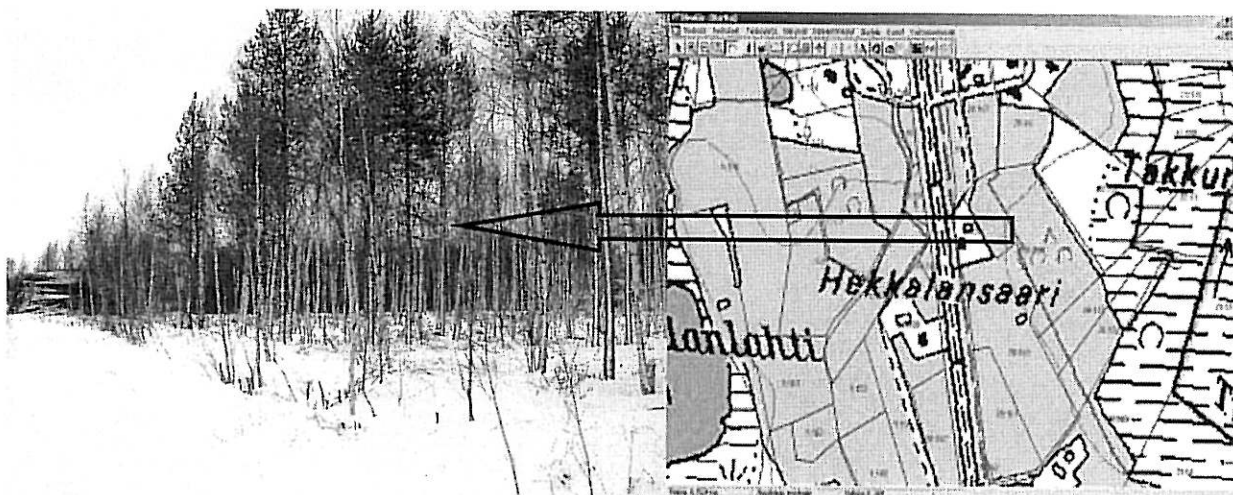
Hankkeen toimintaa ja ajankohtaisia asioita esiteltiin myös metsänhoitoyhdistysten www-sivuilla.

6 TULOSTEN ARVIOINTIA

6.1 Onnistumiset

Hankkeessa suoritettiin voimakas metsän- ja maisemanhoitoneuvonnallinen panostus varsinkin maisema-alueilla sijaitsevien alueitten metsänomistajiin. Hankkeessa tavoitettiin paljon passiivisia metsänomistajia, jotka innostuivat metsätilansa hoidosta. Ammattilaisen suorittamalla neuvontakäynnillä nähtiin selkeä hyötynäkökohta metsätilan hoitotarpeiden määrittämisessä. Myös tilakäynnillä esille tulleet veroasiat ja valtion tukiasiat lähes poikkeuksetta tulivat metsänomistajille iloisenakin yllätyksenä. Vaikka monessa tapauksessa maisemanhoitotyöt jäivät ”roikkumaan” joskus tulevaisuuden töiksi, niitä varmasti vuosien saatossa aletaan pikkuhiljaa tekemään. Useita

maisemanhoitotöitä metsänomistajan omana työnä tehtiinkin jo hankkeen aikana. Hankkeen metsäammattilaisen maisemanhoidon neuvonta aktivoi metsänomistajaa tekemään päätöksiä, miten kohde pitäisi hoitaa.

Kuva 4. Esimerkki onnistuneesta yhdistetystä metsän- ja maisemanhoitokohteesta. Haukiputaalla harvennettiin 80m³/ha energiapuuta pääasiassa pajua ym.ns.roskapuustoa. Tuloa metsänomistajalle kertyi 1,1 ha:n työstä noin 350 euroa. Onnistuneen hakkuun jälkeen perikunta pyysi mhy:ltä lisää puunmyyntisuunnitelmien tekoa. Kuva Janne Vimpari.

Hankkeen järjestämiin koulutuksiin pyrittiin kutsumaan juuri passiivisia metsänomistajia ja heitä jotka ovat osallistuneet hankkeen tilakäynneille. Näitä henkilöitä tuli hankkeen edetessä mukaan enenevässä määrin. Kiinnostava aihevalinta ja tilaisuuksien markkinoinnin esilletuonti onnistui hyvin keräämään metsänomistajia mukaan koulutuksiin. Metsänomistajan opasta jaettiin tilakäynneillä mukana olleille ja sitä tarvitseville metsänomistajille. Se ylitti ennakko-odotukset ja sille näytti olevan kysyntää.

Hanke onnistui pääsemään hyvin lehtijuttuihin ja julkinen tiedotus onnistui hyvin.

6.2 Ongelmat ja kehitettävää

Hankkeen pääpaino oli maisema-alueilla tehtävissä metsän- ja maisemanhoitotoimenpiteissä. Hankkeen toiminta-aika sattui metsätalouden siirtymäajan loppuajalle, joten etenkin myyntiverollisten hakkuiden kannattavuus oli heikkoa huonon puun hinnan vuoksi. Myyntiverollisten kohdalla tilakäynnillä kartoitettiin hakkuumahdollisuudet, jotka toteutettaisiin puun hinnan noustessa. Näiden kohteiden toteuttaminen erittäin useassa tapauksessa tulee tapahtumaan puun hintojen noustessa. Hankkeen tilakäyntien perusteella näytti siltä, että passiiviset metsänomistajat olivat aikoinaan valinneet pääasiassa myyntituloverotuksen verotusmuodokseen. Riitaisten perikuntien osalla tilanne sama eli tilakäynnillä kartoitettiin hakkuumahdollisuudet, jotka joskus välien parantumisten tai muiden omistusjärjestelyiden myötä voisivat siirtyä käytännön toteutukseen.

Maisemanhoitokohteiden laajempimittaisessa toteutukseen saattamisessa ei onnistuttu riittävän hyvin. Julkisella tiedottamisella, kuten lehtijutuilla ei juurikaan vaikuteta

maisemanhoitotoimenpiteiden edistämiseen, koska passiiviset eivät ole kiinnostuneita lukemaan maiseman- ja metsänhoitoon liittyviä artikkeleita ja juuri heillä hoitokohteita on. Hankkeen tilakäynnit eivät olleet tarpeeksi tehokkaita, vaan kannattamattomien kohteiden toteutukseen tarvitaan muita työkaluja, joita hahmottelin loppupäätelmä-osiossa. Kannattamattomien kohteiden tekemiseksi ei löydetty kustannustehokasta menetelmää, joskin Haukiputaalla ja Muhoksella toimiva risuharvesteri sopivilla kohteilla oli erinomainen menetelmä toteutukseen saattamisessa. Pelkkiin maisemanhoitotöihin intoutuivat vain kaikista innokkaimmat metsänomistajat, joilla oli valmiuksia tehdä itse tai teettää työt.

Useat metsänomistajat pyysivät tilakäynnin jälkeen metsänhoitoyhdistyksen hoitamaan hoidettavia alueita. Hailuodon osalta ei metsänhoitoyhdistyksellä ollut hankkeen aikana tarpeeksi resursseja käydä läpi näitä hankkeen tilakäynneillä sovittuja hakkuita.

Hankkeen toimialue oli laaja, jolloin toiminta pyrittiin rajaamaan maiseman- ja metsänhoidon kehittämiseen. Tavoitteena oli lisäksi keskittää toimintaa passiivisille metsänomistajille. Maiseman- ja metsänhoidon tarpeen suuresta määrästä johtuen, hankkeen toimintaa ei pystytty ulottamaan kaikille tarpeellisille kohteille ja toiminta levisi liian suurelle alueelle. Kenties olisi ollut tehokkaampaa keskittyä tietyille alueille, jolloin toiminnalle olisi saatu näkyvyyttä. Monessa tapauksessa metsätilan maisema-alueella sijaitseva osa on vain pieni osa koko tilan pinta-alaa, joten tilakäyntiin käytettäviä voimavaroja käytettiin passiivisten metsänomistajien osalta alueille, jotka sinänsä kuuluivat pelkän metsänhoidon kehittämisen piiriin. Toinen vaihtoehto olisi ollut käydä läpi vain maisema-alueille sattuvia tilan osia, mutta sitä ei nähty passiivisten osalta järkeväksi toteuttaa ja se olisi ollut huonoa asiakaspalvelua.

Hankkeen hallinnointiin kului paljon aikaa, joka jäi pois varsinaiselta toiminnalta. Epäselvyydet kirjapidollisissa asioissa ja hyväksyttävissä kustannuksissa aiheuttivat ylimääräisiä toimintamenoja ja ajan hukkaa. Asioita saatiin tosin parannettua hankkeen kuluessa pelisääntöjen selvittyä. Myös toiminnan kirjaamiseen, selvityksiin ja analysointeihin kului paljon aikaa. Erityisesti tilakäyntien jälkeisiin tulosten kirjaamisiin ja analysointeihin kului valtavasti työaikaa, etenkin kun tilakäyntejä suoritti viisi eri henkilöä.

7 RAHOITUS VUOSITTAIN

7.1 Kustannukset

Vuosi 2003			
Kululaji	Toteutunut 1.1.-30.6	Toteutunut 1.7.-31.12	kustannus arvio
Palkat ja sivukulut	13761,66	22394,51	36156,17
ostopalvelut			
Matkakulut	1140,33	3853,86	4994,19
Vuokrat	480	968,40	1448,40
toimistokulut	1086,52	1504,23	2590,75
muut kulut	2327,25	2370,44	4697,69
yhteensä	18795,76	31091,44	49887,20

Vuosi 2004			
Kululaji	toteutunut 1.1.-30.6	Toteutunut 1.7.-31.12	Kustannus arvio
Palkat ja sivukulut	25256,74	32468,76	58000
ostopalvelut		620	700,80
matkakulut	5457,04	6027,74	8800
vuokrat	405,03		2000
toimistokulut	2301,71	945,89	2900
muut kulut	2396,38	5235	6000
yhteensä	35816,90	45414,90	78400,80

vuosi 2005			
Kululaji	haettava maksatus 1.1.-30.6		Kustannus arvio
palkat ja sivukulut			30000
ostopalvelut			
Matkakulut			4500
vuokrat			1000
toimistokulut			1500
muut kulut			2900
yhteensä			39900

Kaikki yhteensä			168188
------------------------	--	--	---------------

7.2 Rahoitukset

vuosi 2003			
Rahoituslähde	toteutunut 1.1.-30.6	toteutunut 1.7.-31.12	Rahoitussuunnitelma
TE-keskus	14993,76	24807,86	39801,62
Kuntarahoitus	2236	3849,58	6085,58
Muu julkinen rahoitus	224	776	1000
Yksityinen rahoitus	1342	1658	3000
Yhteensä	18795,76	31091,44	49887,20

vuosi 2004			
Rahoituslähde	Toteutunut 1.1.-30.6	toteutunut 1.7.-31.12	Rahoitussuunnitelma
TE-keskus	28578,3	32589,59	62550,67
Kuntarahoitus	1164,42	7250,00	6606,80
Muu julkinen rahoitus	1000		500

Yksityinen rahoitus	5074,18	5575,31	8743,33
Yhteensä	35816,90	45414,90	78400,80

vuosi 2005			
rahoituslähde	haettava maksatus 1.1.-30.6		Rahoitussuunnitelma
TE-keskus			31833,5
Kuntarahoitus			1807,62
Muu julkinen rahoitus			500
Yksityinen rahoitus			5758,88
yhteensä			39900

Kaikki yhteensä			168188
------------------------	--	--	---------------

8 LOPPUPÄÄTELMÄT

8.1 Metsänomistus tarvitsee ratkaisuja

Passiiviset metsänomistajat ovat pääasiassa pienmetsänomistajia, joskin yli 100 ha:n metsänomistajia tästä ryhmästä löytyy. Mielestäni eräs suuri syy monien muiden tekijöiden ohella tähän passiivisuuteen löytyy pienen metsätilan hoidon kannattamattomuudesta, jolloin metsätila unohtuu oman onnensa nojaan. Tilannetta vielä pahentaa se, että hoitamattomuus lisää hoidon kustannuksia entisestään, jolloin tilan hoitaminen nähdään vain rasitteeksi. Näyttääkin siltä markkinatalouden ehtoilla pyörivä metsätalous ja sen organisaatiot ovat edesauttamassa pienmetsänomistajien passivoitumista suuntaamalla markkinoinnin yms. isojen ja hoidettujen tilojen omistajiin. Edellä mainittu tosiasia tulee varmasti vielä jatkuvaan ja entistä kovenemaan, joten on keksittävä keinoja tämän pienmetsänomistajien ryhmän tukemiseksi. Mielestäni yhden työmaan kuvioden pinta-alojen maksimoimisella, tilojen omistuspohjien muuttamisella kohti suurempia tilakokoja ja monien eri metsänomistajien työmaiden entistä johdonmukaisempi linkittäminen yhteen työmaahan jo merkittävästi vaikuttaa metsätalouden kannattavuuden paranemiseen nykyisillä markkinatalouden pelisäännöillä pelattaessa. Valtion tukipolitiikalla voidaan vaikuttaa myönteisesti pienmetsänomistajien ja yhteishankkeiden toteuttamiseen. Nykyisillä tukiehdollahan pikemminkin suositetaan suurempia työmaita, koska nuoren metsän hoidon tuki voidaan myöntää vain yli 1 ha:n työmaahan tilaa kohden. Yhteishankkeisiin suunnatut porkkanat esimerkiksi töiden suunnitteluun voisivat edesauttaa kohteiden toteuttamisessa laajamittaisestikin.

8.2 Metsänomistajan aktivointi on metsänhoidon tarpeen synnyttämistä ja luottamussuhteen luomista

Metsänomistajien aktivoinnissa kaiken lähtökohtana näyttää olevan se tosiasia, että metsänomistajan pitää saada itse kipinän ja halun toteuttaa työtä omissa metsissään. Kaikella toiminnalla pitää olla tarve, joka pitää osata esittää niin metsänomistajalle, että hänelle syntyy aito halu alkaa

toteuttamaan toimenpiteitä. Tämä tarvelähtöisyys tuli selvästi ilmi hankkeessa. Jos metsänomistaja itse otti yhteyttä tilakäynnin suorittamiseksi, oli lähes varmaa, että käytännön työmaita lähti käyntiin. Mikäli tilakäyntiehdotus tuli hankkeen kautta, kohteiden työmaiksi siirtäminen oli huomattavasti tehottomampaa erinäisistä syistä johtuen. Tämä näkyi myös hankkeen tilakäyntejä suorittavien välillä. Metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöiden tilakäyntien tehokkuus käytännön toimenpiteisiin läpiviennissä oli huomattavasti parempaa kuin projektivastaavan kohdalla, koska yhteydenotto tilakäynnin suorittamiseksi tuli metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilölle usein metsänomistajalta itseltään ja oli näin tarvelähtöinen. Toisaalta projektivastaavan tilakäynnit kohdistuivat kaikista vaikeimpiin tapauksiin.

Jotta metsänomistajan ja metsäammattilaisen kanssa syntyy luottamussuhde, metsänomistajia ei voi mennä ohjailemaan ja käskyttämään mitä pitää tehdä ja milloin. Varsinkin iältään nuoremmat metsänomistajat huomattavasti tarkemmin kyseenalaistavat metsänhoidon hyödyn ja kannattavuuden sekä toteuttavan organisaation työmenetelmät ja hinta/laatu-suhteet. Tämä vaatii metsäammattilaiselta ammattitaitoa katsoa asioita monelta eri kantilta ja tiettyjen rajojen puitteissa esittää toimenpiteitä ja perustella toimenpiteen hyödyt ottaen samalla huomioon metsänomistajan mielipiteen ja tarpeen. Maisemanhoitoyhdistykset tuomitaan helposti joksikin pakolliseksi luonnonsuojeluksi, joten niiden esille ottaminen ja tilanteen kääntäminen positiiviseksi vaatii taitoa. Metsänomistajaa kannattaakin ohjata itse huomaamaan hakkuiden maisemahyödytkin.

Hankkeen ehdoton vahvuus oli sen puolueettomuus eräänlaisena metsänomistajan linkkinä metsäorganisaatioiden suuntaan. Koska hanke ei järjestä liiketoimintaa, metsänomistaja pystyi helposti luottamaan että hänen metsäomaisuuteensa esitetyt toimenpiteet pohjautuvat puhtaasti hänen metsänsä lähtökohtiin ja sen hoidon maksimoimiseen. Itse yllätyin kuinka suuri merkitys tällä puolueettomuudella oli ennakoasenteiden hälventämisessä, kun metsänomistaja ymmärsi että hankkeen toiminta ei perustu taloudellisen voiton tavoitteluun, vaan metsänomistajan puolueettomaan neuvontaan.

8.3 Moninaisia syitä hoitamattomuuteen

Metsänomistajakanta on jakautumassa voimakkaasti kahtia, niihin jotka hoitavat metsiänsä ja niihin, joiden metsänhoito jää täysin retuperälle. Yksittäisen metsänomistajan kannalta huonoon hoitamiseen löytyy aina joku syy ja varsinaiseen välinpitämättömyyteen törmää yllättävänkin harvoin. Näiden syiden vähentämiseen on jatkossa tehtävä töitä. Hankkeessa esille tulleita selityksiä hoitamattomuuteen:

- hyötynäkökohtien ymmärtämättömyys
- puutteellinen tieto metsäasioista
- ei osata hyödyntää metsäorganisaatioiden palveluja
- yleinen kiire
- ei tiedetä metsien sijaintia ja erätaidot ovat huonot
- perikunnilla riidat ja yksimielisyyden puute
- vanhemmilla henkilöillä itsepäisyys
- saamattomuus toiminnan alullepanossa
- maanviljelijöillä liian suuri työtaakka
- puun huono hinta
- rahaa ei tule tässä ja nyt
- polttopuuvaraston pitäminen
- metsäomaisuuden säilyttäminen sellaisenaan jälkipolville

- ei ymmärretä kuinka tiheä metsän harvennusväli onkaan
- ei tarvita raha
- lapset eivät voi tehdä mitään, koska heidän metsänomistaja vanhempansa jarruttavat metsänhoitoa
- rahan puute kustannuksia synnyttävässä toimenpiteessä
- ei ole tarvetta mihinkään
- metsän ränsistyminen hoitokelvottomaksi, jolloin ei haluta panostaa rahaa sen hoitamiseksi
- kasvualueilla metsänomistussuhteiden muutokset
- asutusalueilla tienvarsimetsien säilyttäminen tiheänä suojametsänä
- jatkuvan kasvatuksen suosiminen

8.4 Kuvien käyttöä testattiin

Hankkeessa testattiin kuvien käyttöä metsänomistajien herättelemisessä. Projektivastaava otti kuvia hoidon tarpeessa olevasta kohteesta, etsi omistajatiedon ja lähetti sen postissa. Kuvien käyttö piristi selvästi varsinkin metsänhoitotarpeista tiedostamattomien metsänomistajien kiinnostavuutta metsänhoitoon. Kuvien käyttö on hyvä tapa informoida kaukana asuvien metsänomistajien metsänhoidollista tilannetta, jolloin oma metsä ja sen tilanne tuodaan ”lähelle”. Varsinaisessa liiketoiminnallisessa käytännön hakkuutyössä kuvien käyttö kohteiden markkinoinnissa ei kuitenkaan ole tällä hetkellä kustannustehokasta, koska liian paljon aikaa kuluu kuvien ja omistajatietojen yhdistämiseen ja tulostamiseen ja kuvien edelleen lähettämiseen. Pikemminkin näkisin, että kuvien käyttö voisi soveltua paremmin hakkuun laadun esittämiseen kuvien avulla, jolloin leimauksen ja hakkuun yhteydessä otettaisiin kuvat ja lähetettäisiin metsänomistajalle. Kuvat samalla palvelisivat hakkuun valvovaa metsäammattilaista.

8.5 Maisemanhoitotöiden edistäminen

Maisemanhoitotöiden edistämisessä keskeisillä sijoilla ovat metsänomistajien omatoimisuuden lisääminen, rahallinen tuki maisemanhoitotöihin, maisemanhoidollisten talkoopäivien järjestämistä ja maisemanhoitokohteista saatavan energiapuun tehokkaampi hyödyntäminen niin kaupallisesti kuin polttopuuna. Viljelemättömien peltojen metsittämiseksi tarvitaan voimakkaampaa markkinointia.

Pelkkien maisemanhoitotöiden kuten pajukoiden raivaaminen omana työnä koettiin monessa tapauksessa kiireellisille metsänomistajille vaikeana, koska siitä aiheutuu vain vaivaa ja kustannuksia. Periaatteessa maisemanhoitoon suhtauduttiin kuitenkin yleisesti myönteisesti. Lähes poikkeuksetta metsänomistajat tiesivät tiheän pajukko ym. pöheikön omassa metsässään tienvarressa, joten tehtäväksi jäi vaihtoehtojen selvittäminen sen hoitamiseksi. Erittäin useassa tapauksessa huomattiin, että ilman rahallisia tukitoimenpiteitä maisemanhoitotoimenpiteet jäivät varmasti tekemättä ja erilaisia tukimuotoja metsänomistajien taholta toivottiinkin kannustamaan maisemanhoitotöihin. Erilaiset talkoopäivät saavat varmasti paljon aikaan, mutta niiden järjestäminen vaatii paljon aikaa ja vaivaa ottaen huomioon kuinka vähän talkoopäivillä saadaan aikaan. Talkoopäivien yhteiskunnalliset työllisyysvaikutukset ym. talousvaikutukset ovat varsin olemattomat.

Paras vaihtoehto mielestäni on metsänomistajien omatoimisuuden lisääminen. Metsänomistajat tarvitsevat herättelyä ja koulutusta kohteiden hoitamiseksi. Oikeaoppinen maisemanhoito, sahaustekniikka ym. ovat monelle maanomistajalle tuntemattomia asioita. Viljelemättömien peltojen metsittäminen nähtiin yleisesti liian työlääksi, koska siitä ajateltiin koituvan liian paljon vaivaa kuin sen pitempiaikainenkin hyöty mahdollisesti olisi. Yleisesti ottaenkin ajan puute ja

lyhyen aikavälin kannattamattomuus oli selkeä este töiden toteuttamiselle. Useimpien metsänomistajien mielestä pitää panostus saada kannattamaan varsin lyhyen aikavälin kuluessa. Ennakoasenteiden poistamiseksi ja viljelemättömien peltojen siirtämiseksi tuottavaan kuntoon, pitäisi metsäorganisaatioiden ja yhteiskunnan enemmän panostaa tämän ongelman poistamiseksi. Maisemanhoitotukien lisäksi tulevaisuuden kysymykseksi maisemanhoitotoimenpiteiden lisäämisessä nousee kannattava energiapuun hyödyntäminen pieniläpimittaisemmasta ja pienialaisesta kohteesta sekä esimerkiksi pajukoiden taloudellinen käyttö muihin tarkoituksiin. Joissakin energiapuukorjuu kohteissa korjattiin pajua ym. roskapuustoa energiapuuksi kannattavastikin, mutta työn perustuminen puhtaasti valtion metsänhoidon tuen varaan, näiden kohteiden laajamittaista tekoa ei voida toteuttaa tiukkojen kriteeriehtojen takia. Huomioisin kuitenkin, että nykyistenkin valtion tukiehtojen vallitessa jonkun verran potentiaalia on olemassa edellä mainittujen kohteiden tekemiseksi energiapuun korjuuna.

Hankkeessa kerättiin toiminnan ohessa polttopuuta keräävien henkilöitten yhteystietoja, koska se nähtiin yhtenä mahdollisuutena kohteiden hoitamisessa. Ongelmana oli työkohteiden saamisessa, koska metsänomistajat eivät halunneet antaa kohteita ilmaiseksi polttopuun kerääjille. Puusta maksaminen ja huono koivukuidun hankintahinta taas tekee harvennettavan risukko kohteen hoidon puun kerääjille kannattamattomaksi. Polttopuun keräämisessä voisi kuitenkin olla potentiaalia kaukana asuvien metsänomistajien kohteiden hoitamisessa. Täytyy kuitenkin huomioida, että polttopuun kerääjä pitää olla luotettava ja hänen pitää osata harventaa metsä oikein.

8.6 Uusia hanketarpeita

Metsänomistajien omatoimisuutta on lisättävä reippaasti, jotta metsänhoidon määrään pudotusta saadaan hillittyä. Siksi tähän ongelmakokonaisuuteen on panostettava. Yksi hankevaihtoehto voisi olla metsuriaputoiminta, jossa hankkeen metsuri voisi olla mukana ainakin nuoren metsän hoidon työn aloituksessa ja neuvoa työn oikeaoppista suorittamista. Tähän pitäisi kytkeä myös tilakäyntien järjestämiset. Moni metsänhoidon taitava metsänomistaja on sen verran ikääntynyt ettei kykene enää suorittamaan metsätöitä. Jälkipolvi taas ei osaa vaikkakin halua ja ehkä aikaakin olisi. Siksi ammattiapua tässä asiassa olisi paikallaan, jotta uskalletaan lähteä tekemään näitä vaikeita töitä.

Näyttää siltä, että kyläyhdistykset ovat maanomistajien kanssa keskeisessä roolissa maisemanhoitotoimenpiteiden suorittamisessa. Sitä varten tarvittaisiin erillinen hanke, joka aktivoi ja organisoi maisemanhoitotalkoopäiviä kyläyhdistyksissä. Huomioisin, että hankkeella pitää olla rahaa osallistua päivien kustannuksiin, mikäli kyläyhdistys hoitaa omarahoitteisesti päivien läpiviennin.

LIITTEET

1. PÄIVÄKIRJA